

Tervise
Arengu
Instituut

Uimastite üledoosist tingitud surmade ennetamise programm Eestis

2023. aasta
teabeleht

Naloksoon on ravim, mida kasutatakse vastumeetmena opioidide (sh fentanüüli, heroini, metadooni, morfiini, nitaseenide) üledoosi korral. Naloksoon ei ole narkootiline ravim ning sellel puudub kuritarvitamise oht. Eestis on ravimina kasutusel Prenoxad 1 mg/ml süstelahus süstlis, Nexodal 0,4 mg/ml süstelahus ampullis ja alates 2018. aastast ninasprei Nyxoid 1,8 mg/0,1 ml. Naloksoon on retseptiravim.

Alates 2013. aasta septembrist on Eestis naloksoon kättesaadav üledoosist tingitud surmade ennetamise programmi osana. **Programmi sihtrühmaks on opioide tarvitavad inimesed, nende lähedased ja üledoosi võimalikud tunnistajad.** Kutsetöö käigus puutuvad uimastite tarvitajatega kokku kõige enam tervishoiutöötajad, kahjude vähendamise, sealhulgas väljatöö personal, tugiisikud, erinevate öömajade ja varjupaikade töötajad, kriminaalhoolekande, pääste- ja korrakaitsetöötajad. Kõik eelpoolmainitud grupid on potentsiaalsed üledoosi saanud inimese aitajad

ning võiksid naloksooni kaasas kanda ja seda vajadusel kasutada.

Programm koosneb nõustamisest üledoosi äratundmise ja kannatanule naloksooni manustamise teemal ja kaasavõetava naloksoonikomplekti väljastamisest. **Naloksoon antakse kaasa ainult vastava nõustamise läbinutele ja seda saab teha ainult tervishoiuteenuse osutaja.**¹

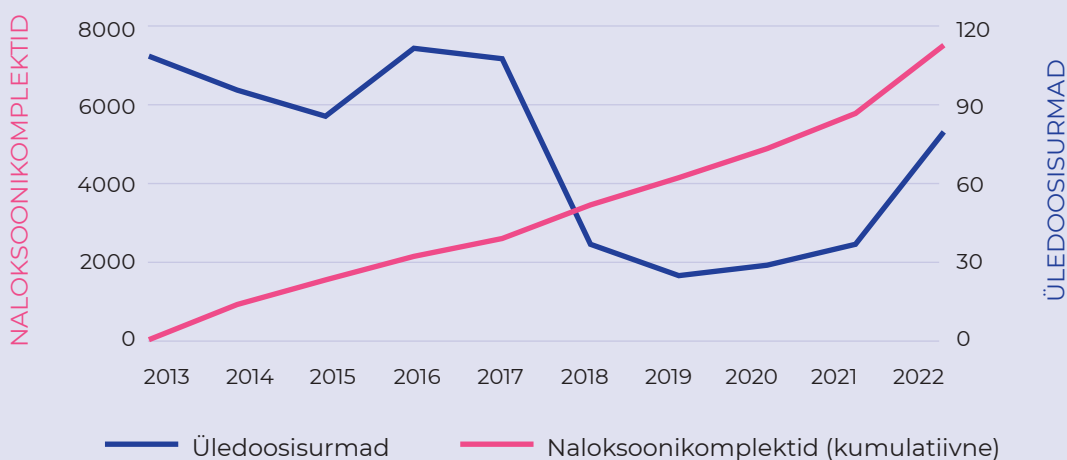
Naloksooni teemal nõustamise kohtadeks on sageli kahjude vähendamise ja uimastitarvitamishäire ravi keskused. Nõustamise üks olulisi eesmärke on lisaks üledoosi ja esmaabi põhitõdedele õpetada naloksooni kasutamist ning rõhutada kiirabi kutsumise vajadust pärast naloksooni manustamist.

¹ Naloksooni saab pärast nõustamist väljastada (s.o välja kirjutada) ainult tervishoiutöötajate registrisse kantud arst.

Uimastite üledoosist tingitud surmadest annab täpsema ülevaate teabeleht „Uimastitarvitamise olukord Eestis“. Perioodil 2018–2021 üledooside surmad tänu fentanüüli kättesaadavuse piiramisele ning naloksooniprogrammi ja teiste kahjude vähendamise teenuste laialdasemale kättesaadavusele vähenesid. **Aastal 2022 on uimastite üledoosist põhjustatud surmade arv jälle tõusnud**, põhjuseks turule jõudnud ülikanged

nitaseeni gruppi kuuluvad sünteetilised opioidid: isotonitaseen, metonitaseen ja protonitaseen. Kui aastal 2021 oli 39 uimastite üledoosist põhjustatud surma, siis 2022. aasta andmete kohaselt aga 80 sellist juhtu (Surma põhjuste registri andmed 2023). Kuigi naloksoon mõjub vastumeetmena ka nitaseenidele, on nende erakordse kanguse tõttu inimese elu päästmiseks vaja enam naloksooni doose kui fentanüülide ja teiste opioidide puhul.

Väljastatud naloksoonikomplektide kumulatiivne arv ja uimastite üledoosist tingitud surmajuhumid 2013–2022

Allikas: TAI 2022

Naloksooniprogrammi rakendatakse peamiselt Harjumaal, Ida-Virumaal ja Viljandis, kuid ka mobiilse teenusena (eriotstarbelised kahjude vähendamise bussid) üle Eesti, nt Pärnus ja Tartus. Aastatel 2013–2022 on naloksooni kasutamise nõustamise läbinud 5908 inimest ja koos korduvväljastusega on **välja antud 7617 naloksooni ravimikomplekti** (nii eeltäidetud süstlid, ampullid kui nasaalne ravimivorm). Korduvväljastamise põhjuseks oli 2022. aastal 74% juhtudel eelmise naloksooniannuse kasutamine elu päästmise eesmärgil.

Naloksooni kasutamise nõustamise on läbinud

5908

inimest

Naloksooniprogrammi tulemused 2017-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Koolitusel/nõustamisel osalejate arv	325	808	678	545	611	1181
Naloksooni saanute arv	325	797	591	464	616	1126
Naloksooni korduvväljastamiste arv	131	60	150	160	353	614

Allikas: TAI 2022